

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 23/03-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. novembra 2003 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Daniela Švábyho prerokoval prijatú sťažnosť A. S., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. D. D., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 331/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 331/00 **p o r u š i l** právo A. S., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 331/00 **p r i k a z u j e** konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

3. A. S. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 Sk (slovom desaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 5. februára 2003 č. k. I. ÚS 23/03-9 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť A. S., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. D. D., Advokátska kancelária, B., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 331/00.

1.1 Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že 16. mája 2000 podal okresnému súdu návrh na vyslovenie neplatnosti právneho úkonu v súvislosti s prevodom v návrhu označenej nehnuteľnosti, pričom doteraz posledným úkonom v uvedenej veci bolo vyžiadanie správy 27. septembra 2001. Sťažovateľ tvrdil, že „odvtedy uplynulo 16 mesiacov a súd vo veci vôbec nekoná!“, hoci predseda okresného súdu na žiadosť sťažovateľa z 19. júna 2002 „zistil prietahy v konaní“, ktoré ospravedlnil nastúpením sudkyne na materskú dovolenku s tým, že „po vyriešení personálneho obsadenia súdu bude vec pridelená na vybavenie inému sudcovi“. Sťažovateľ uviedol, že napriek tomuto prísľubu sa vo veci doposiaľ nekoná.

1.2 Sťažovateľ okrem vyslovenia porušenia označeného základného práva žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 200 000 Sk s poukazom najmä na to, že „Terajší stav, v akom sa konanie nachádza ma dlhodobo neúmerne zaťažuje. Bol som

podvodným spôsobom v roku 1999 pripravený o majetok nemalej hodnoty (...), s predajom ktorého som rátal pri plánovaní svojho ďalšieho života. Bezodkladne po tomto zistení som sa s dôverou obrátil na príslušný súd, dúfajúc v rýchlu nápravu a uplatnenie svojich práv. Od podania návrhu uplynuli už takmer tri roky, súd i keď začal vec prejednávať, posledných 16 mesiacov vo veci vôbec nekoná. Z terajšieho stavu veci, keď je zo strany štátu porušované moje ústavné právo som doslova zúfalý. (...) v dôsledku priet'ahov v konaní súdu nemôžem užívať predmet konania ako vlastník, nemôžem predmetné nehnuteľnosti scudziť, pričom prichádzam prinajmenšom o výnos z úrokov z kúpnej ceny“. V tejto súvislosti uviedol, že nemajetkovú ujmu v požadovanej výške za porušenie ústavného práva dokáže „len veľmi ťažko špecifikovať“.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený JUDr. M. Š., poverenou zastupovaním predsedníčky okresného súdu, vyjadrením z 26. februára 2003 a právny zástupca s'ťažovateľa vyjadrením z 21. marca 2003.

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti s'ťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03).

II.

Na základe písomných vyjadrení účastníkov konania a obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 16 C 331/00 ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav tohto konania:

1. Dňa 16. mája 2000 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľa, ktorým sa voči dvom odporcom (fyzickým osobám) domáhal určenia neplatnosti právneho úkonu (kúpnej zmluvy) v súvislosti s prevodom v návrhu označenej nehnuteľnosti. Podstatou tohto tvrdenia sťažovateľa je, že „zmluva o prevode nehnuteľnosti, na základe ktorej bol vykonaný zápis do katastra nehnuteľností bola uzatvorená bez môjho vedomia, na základe sfaľšovaného plnomocenstva“. Tento návrh na začatie konania bol zapísaný a je vedený okresným súdom pod sp. zn. 16 C 331/00.

2. Okresný súd 1. júna 2000 vydal na základe návrhu sťažovateľa predbežné opatrenie, ktorým odporcom zakázal „do právoplatného rozhodnutia v spore o neplatnosti právneho úkonu – kúpnej zmluvy medzi navrhovateľom a odporcom v I. a II. rade s nehnuteľnosťou (...) disponovať najmä ju scudziť, založiť, prenajať alebo zaťažiť vecným bremenom“. Na základe odvolania odporcov Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 31. októbra 2000 č. k. 16 Co 360/00-25 uznesenie okresného súdu o predbežnom opatrení potvrdil. Spis bol za tým účelom na krajskom súde od 19. októbra 2000 do 15. decembra 2000.

3. Okresný súd nariadil pojednávanie na 22. marec 2001, ktoré po výsluchu účastníkov konania bolo odročené na 7. jún 2001. Neskôr bol však tento termín pojednávania zmenený na 25. september 2001 za účelom predvolania dvoch svedkov, zadováženia katastrálneho spisu týkajúceho sa predmetnej nehnuteľnosti a zistenia stavu vyšetrovania trestnej veci podvodu v súvislosti s kúpnu zmluvou napadnutou v tomto konaní sťažovateľom. Okresnému súdu bolo požadované vyjadrenie od Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru Bratislava III (ďalej len „odbor vyšetrovania“) doručené 16. mája 2001 a fotokópia katastrálneho spisu 31. mája 2001. Okresný súd v záujme odstránenia závady v doručení predvolania na pojednávanie jedného zo svedkov (M. S., ktorý mal odporcom spornú nehnuteľnosť ako splnomocnený zástupca sťažovateľa predať) požiadal 17. augusta 2001 príslušné orgány o zistenie jeho adresy pobytu, ktoré mu 22. a 28. augusta 2001 oznámili, že označená osoba sa v evidencii nenachádza. Zo zápisnice z pojednávania z 25. septembra 2001 vyplýva, že sťažovateľ uviedol, že „mám vedomosť

od odporcov, že osoba, ktorá je uvedená na splnomocnení M. S. (...) neexistuje“, čo následne potvrdila aj odporkyňa, keď uviedla, že „po stretnutí s navrhovateľom sme si na polícii overovali údaje ohľadne M. S. a bolo nám povedané, že taká osoba neexistuje“. Toto pojednávanie po vyjadreniach účastníkov a výsluchu prítomného svedka bolo odročené na neurčito. Ako dôvod odročenia okresný súd uviedol: zistenie štádia vyšetrovania trestnej veci, oznámenie návrhov na doplnenie dokazovania účastníkmi konania v lehote 20 dní a zistenie pobytu „M. S.“.

4. Právny zástupca sťažovateľa podal 28. septembra 2001 okresnému súdu žiadosť o nariadenie znaleckého dokazovania z odboru písmaoznactva a grafológie. Okresný súd požiadal 1. októbra 2001 register obyvateľov o zistenie pobytu svedka M. S. a odbor vyšetrovania o oznámenie stavu konania. Na prvú z uvedených žiadostí bolo okresnému súdu 11. októbra 2001 odpovedané tak, že „M. S. (...) sa v evidencii občanov SR nenachádza“.

5. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu listom z 15. mája 2002 žiadal predsedu okresného súdu o odstránenie prietáhov v konaní, pretože „uplynulo už 8 mesiacov a vo veci sa nekoná. Podľa mojich informácií získaných v spisovej kancelárii „16 C“ je zákonná sudkyňa na materskej dovolenke, z tohto dôvodu žiadam o odstránenie prietáhov v konaní pridelením veci náhradnému sudcovi“. Zástupca okresného súdu (JUDr. R. F., poverený výkonom funkcie predsedu okresného súdu) listom z 19. júna 2002 sťažovateľovi odpovedal tak, že „vo veci som zistil prietahy“, a zároveň uviedol, že „zákonná sudkyňa nastúpila na materskú dovolenku. Po vyriešení personálneho obsadenia tunajšieho súdu bude spis pridelený na vybavenie inému sudcovi“.

6. Okresný súd požiadal 22. mája 2003 odbor vyšetrovania o oznámenie stavu konania, v akom sa nachádza trestná vec podvodu, a zároveň vyzval priamo sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku za návrh. Súdna zásielka sa okresnému súdu, ktorý ju zasielal priamo na adresu sťažovateľa, opakovane vrátila ako nedoručená (naposledy 2. júla 2003).

7. Okresnému súdu bolo 27. júna 2003 doručené oznámenie odboru vyšetrovania o stave konania trestnej veci, podľa ktorého naďalej trvajú dôvody na prerušenie trestného stíhania, tak ako to je uvedené v uznesení z 15. augusta 2001 o jeho prerušení podľa § 173 ods. 1 písm. f (predtým e) Trestného poriadku (ďalej len „TP“). Z uznesenia vyšetrovateľa sp. zn. ČVS: OÚV-852/20-2000 z 15. augusta 2001 vyplýva, že trestné stíhanie, ktoré bolo začaté uznesením vyšetrovateľa z 20. septembra 2000 za trestný čin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate a úradnej uzávery podľa § 176 ods. 1 a 2 písm. b) Trestného zákona (ďalej len „TZ“) a pre trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a ods. 3 písm. b) TZ (...), bolo prerušené podľa § 173 ods. 1 písm. e) TP, lebo sa nepodarilo zistiť skutočnosti oprávňujúce vykonať trestné stíhanie voči určitej osobe.

8. Odborom vyšetrovania bol 24. júla 2003 okresnému súdu zaslaný vyšetrovací spis na základe jeho žiadosti z 9. júla 2003.

9. Okresný súd úpravou z 19. augusta 2003 nariadil vo veci pojednávanie na 5. november 2003.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 331/00 došlo k porušeniu práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“.

2. Zástupkyňa okresného súdu uviedla, že „Po oboznámení sa s obsahom sťažnosti sťažovateľa A. S. vo veci sp. zn. 16 C 331/00 ako i s obsahom predmetného spisu som vo veci zistila prietahy v konaní. Zároveň si dovoľujem uviesť, že v predmetnej veci sa priebežne konalo až do novembra 2001, kedy zákonná sudkyňa nastúpila na materskú dovolenku (riziková gravidita). Vzhľadom na opakované personálne zmeny na tunajšom súde nebolo možné prideliť vec na vybavenie zákonnému sudcovi (...)“.

3. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu v reakcii (z 21. marca 2003) na toto vyjadrenie okresného súdu uviedol, že „zo strany Okresného súdu Bratislava II nedošlo k náprave, súd vo veci naďalej nekoná. Túto skutočnosť preukazuje i vyjadrenie Okresného súdu BA II k sťažnosti. Mám za to, že týmto postupom okresného súdu skutočne dochádza k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Navrhujeme preto, aby Ústavný súd SR rozhodol tak, ako je uvedené v písomnom podaní sťažnosti zo dňa 16. 1. 2003“.

4. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

4.1 Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľom napadnuté občianskoprávne konanie vo veci neplatnosti právneho úkonu, ktoré sa začalo 16. mája 2000 a je doteraz neskončené, t. j. trvá celkom 3 roky a 5 mesiacov, je komplikované skutočnosťou, že o tvrdenom dôvode neplatnosti napadnutej kúpnej zmluvy sa začalo trestné stíhanie, ktoré je t. č. na základe uznesenia z 15. augusta 2001 prerušené, lebo sa nepodarilo zistiť skutočnosti oprávňujúce vykonať trestné stíhanie voči určitej osobe (pozri bod 3 a 7 časti II nálezu). Na doterajšej dĺžke konania, najmä že doteraz nedošlo k odstráneniu stavu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako navrhovateľ počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v cit. článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02), sa podľa názoru ústavného súdu ďalej podieľa aj zložitost' dokazovania skutkového dôvodu sťažovateľom požadovaného určenia neplatnosti právneho úkonu.

4.2 Ústavný súd však zistil, že na doterajšej dĺžke konania sa podieľala aj nečinnost' okresného súdu v konaní v období od 12. októbra 2001 do 21. mája 2003, t. j. nečinnost'

v trvaní 1 roka a 7 mesiacov (pozri body 4 a 6 časti II nálezu). Okresný súd túto dobu nečinnosti, ktorá nebola vyvolaná správaním sťažovateľa, ospravedlňoval rizikovou graviditou - nástupom zákonnej sudkyne na materskú dovolenku a opakovanými personálnymi zmenami.

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý zistený priesťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (pozri napr. rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 128/03 z 25. júna 2003 a v ňom cit. predchádzajúcu judikatúru ústavného súdu). Takto napr. ústavný súd s ohľadom na okolnosti danej veci neprihliadol pri skúmaní priesťahov na obdobie nečinnosti okresného súdu počas dovolenky a práceneschopnosti zákonnej sudkyne v trvaní 7 mesiacov (I. ÚS 76/03). Podľa názoru ústavného súdu rovnaký postup bol odôvodnený aj v danej veci, preto ústavný súd neprihliadol na dobu nečinnosti okresného súdu, ktorá bola vyvolaná práceneschopnosťou a nástupom zákonnej sudkyne na materskú dovolenku. V okolnostiach danej veci bolo možné tento priesťah okresného súdu z tohto dôvodu ospravedlniť najdlhšie do 15. mája 2002 (pozri bod 5 časti II nálezu).

Na ospravedlnenie nasledujúceho obdobia nečinnosti okresného súdu (až do 21. mája 2003) však ústavný súd už ďalší ústavne relevantný dôvod nezistil. V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté priesťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie napadnutých vecí bez zbytočných priesťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote. Z vyjadrenia zástupkyne okresného súdu nevyplýva prijatie takýchto opatrení v súvislosti s uvádzanými personálnymi zmenami. Zistenú nečinnosť okresného súdu bolo preto potrebné v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu považovať v dĺžke jedného roka za „zbytočný priesťah“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

4.3 Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietahov.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 200 000 Sk. V tejto súvislosti o. i. (pozri bod 1.2 časti I nálezu) uviedol, že nemajetkovú ujmu v požadovanej výške za porušenie ústavného práva dokáže „len veľmi ťažko špecifikovať“, avšak „Z terajšieho stavu veci, keď je zo strany štátu porušované moje ústavné právo som doslova zúfalý (...)“.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa (pozri body 4.1 a 4.2 tejto časti) považuje za primerané vo výške 10 000 Sk. V tejto súvislosti ústavný súd nemohol prihliadnuť na tvrdenie sťažovateľa, že „v dôsledku prietahov v konaní súdu nemôžem užívať predmet konania ako vlastník, nemôžem predmetné nehnuteľnosti scudziť, pričom prichádzam prinajmenšom o výnos z úrokov z kúpnej ceny“. Ústavný súd totiž pri úvahe o výške primeraného finančného zadosťučinenia nemôže v žiadnom prípade špekulovať o tom, s akým výsledkom posudzované súdne konanie môže skončiť.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. novembra 2003